

Bezbedna Evropa u boljem svetu

Evropska strategija bezbednosti

Bezbedna Evropa u boljem svetu

Evropska strategija bezbednosti

Naslov originala: "A secure Europe in a better world; European Security Strategy"

Priredio: Pavle Janković • **Sa engleskog preveo:** Srđan Gligorijević

Izdavač: ISAC Fond, International and Security Affairs Centre,
Centar za međunarodne i bezbednosne poslove, Kapetan Mišina 5, 11000 Beograd

Za izdavača: Nikola Petrović • **Oprema izdanja na srpskom jeziku:** Nenad Bačanović

Štampa: Colorgrafx • **Tiraž:** 500 • Beograd, 2006. • www.isac-fund.org

ISBN-86-86383-00-9

ISAC Fond se zahvaljuje Balkanskom fondu
za demokratiju koji je svojom donacijom
omogućio objavljivanje ovog izdanja

ISAC Fund is grateful to the Balkan Trust
for Democracy for making this publication
possible with their kind donation.

Ovo izdanje nije za komercijalnu upotrebu.
This publication is not for commercial use.

Translation Copyright / Autorska prava prevoda
ISAC Fond

Dokument koji je predložio Havijer Solana,
a usvojili šefovi država i vlada, na Evropskom
savetu, u Briselu, 12. decembra, 2003. godine.

UVOD

Evropa nikada nije bila tako napredna, tako bezbedna, ni tako slobodna. Nasilje iz prve polovine 20-tog veka ustupilo je mesto periodu mira i stabilnosti, bez presedana u evropskoj istoriji.

Stvaranje Evropske unije bilo je presudno za takav razvoj događaja. Ono je preobrazilo odnose između naših država i živote naših građana. Evropske zemlje su opredeljene da u sporovima postupaju mirno i sarađuju kroz zajedničke institucije. Tokom ovog perioda, širenjem vladavine prava i demokratije, autoritarni režimi pretvarali su se u bezbedne, stabilne i dinamične demokratije. Uzastopna proširenja Evropske unije ostvaruju viziju o ujedinjenom i miroljubivom kontinentu.

Nijedna zemlja nije u stanju da se sama uhvati u koštac sa današnjim složenim problemima

Sjedinjene američke države igrale su presudnu ulogu u evropskoj integraciji i evropskoj bezbednosti, posebno kroz NATO. Kraj Hladnog rata ostavio je Sjedinjene države u poziciju dominantnog vojnog činioca. Međutim, nijedna zemlja nije u stanju da se sama uhvati u koštac sa današnjim složenim problemima.

Evropa se još uvek suočava sa bezbednosnim pretnjama i izazovima. Izbijanje sukoba na Balkanu bilo je podsećanje da rat nije iščezao sa našeg kontinenta. Tokom protekle decenije, nijedan region sveta nije ostao netaknut oružnim sukobima. Većina ovih sukoba dešavala se više unutar država nego između njih, a većinu žrtava činili su civili.

Kao unija 25 država, sa preko 450 miliona stanovnika, stvarajući četvrtinu svetskog bruto nacionalnog proizvoda (BNP), i sa širokim

Kao unija 25 država, sa preko 450 miliona stanovnika, stvarajući četvrtinu svetskog bruto nacionalnog proizvoda (BNP), i sa širokim spektrom sredstava na raspolaganju, Evropska unija je, neminovno, globalni činilac... trebalo bi da bude spremna da preuzme deo odgovornost za globalnu bezbednost i izgradnju boljeg sveta.

spektrom sredstava na raspolaganju, Evropska unija je, neminovno, globalni činilac. Prethodne decenije, evropske trupe bile su raspoređene u inostranstvu, na udaljenim mestima poput Avganistana, Istočnog Timora i Demokratske republike Kongo. Rastuća usklađenost evropskih interesa i jačanje međusobne solidarnosti unutar EU, čini nas uverljivijim i delotvornijim činiocem. Evropa bi trebalo da bude spremna da preuzme deo odgovornost za globalnu bezbednost i izgradnju boljeg sveta.

I) BEZBEDNOSNO OKRUŽENJE: GLOBALNI IZAZOVI I KLJUČNE PRETNJE

Globalni izazovi

Posthladnoratovsko okruženje obeleženo je sve većom otvorenošću granica u kome se neraskidivo povezuju unutrašnji i spoljni aspekti bezbednosti. Tokovi trgovine i investicija, razvoj tehnologije i širenje demokratije doneli su slobodu i napredak mnogim ljudima. Drugi su doživeli globalizaciju kao uzrok razočaranja i nepravde. Takođe, ovakvi događaji su otvorili prostor ne-državnim grupama da igraju ulogu u međunarodnim odnosima. Oni su, takođe, uvećali evropsku zavisnost – a samim tim i ranjivost – od jedne međusobno povezane infrastrukture na polju transporta, energetike, informatike, itd.

Od 1990. godine, skoro 4 miliona ljudi poginulo je u ratovima, a 90% njih bili su civili. Kao posledica sukoba, preko 18 miliona ljudi širom sveta napustilo je svoje domove.

45 miliona ljudi umire od gladi i neuhranjenosti... AIDS doprinosi prestanku funkcionisanja društava... Bezbednost je preduslov razvoja

U većem delu zemalja u razvoju, siromaštvo i bolest uzrokuju neopisivu patnju i izazivaju ozbiljne bezbednosne probleme. Skoro 3 milijarde ljudi, pola svetskog stanovništva, živi od manje od 2 Evra dnevno. Svake godine, 45 miliona ljudi umire od gladi i neuhranjenosti. AIDS je danas jedna od najrazornijih

pandemija u ljudskoj istoriji, i faktor koji doprinosi prestanku funkcionisanja društava. Nove bolesti mogu se brzo širiti i postati globalna pretnja. Sub-Saharska Afrika je siromašnija sada nego što je bila pre 10 godina. U mnogim slučajevima,

ekonomski neuspeh povezan je sa političkim problemima i nasilnim sukobima.

Bezbednost je preduslov razvoja. Sukobi ne samo da uništavaju infrastrukturu, uključujući i društvenu infrastrukturu, već i podstiču kriminal, odbijaju investicije, i onemogućuju normalnu ekonomsku delatnost. Mnoge države i regioni uhvaćeni su u krug sukoba, nesigurnosti i siromaštva.

Izvesno je da će nadmetanje za prirodne resurse – posebno vodu – koja će tokom narednih decenija biti opterećena globalnim zagrevanjem, stvoriti dalje nemire i migraciona kretanja u raznim delovima sveta.

Energetska zavisnost posebna je briga za Evropu. Evropa je najveći svetski uvoznik nafte i gasa. Danas se uvozom obezbeđuje oko 50% potrošnje energije, dok će 2030. godine dostići nivo od 70%. Najviše energenata uvozi se iz regiona Persijskog zaliva, Rusije i Severne Afrike.

Glavne pretnje

Agresija velikih razmera protiv bilo koje od država članica je malo verovatna u ovom trenutku. Umesto toga, Evropa se suočava sa novim pretnjama koje su raznovrsnije, manje uočljive i manje predvidljive.

Terorizam: Terorizam dovodi živote u opasnost; nameće velike troškove; teži da potkopa otvorenost i toleranciju naših društava, i predstavlja rastuću stratešku pretnju celoj Evropi. Teroristički pokreti sve su bolje opremljeniji, povezani elektronskim mrežama, i odlučni da upotrebe neograničeno nasilje da bi izazvali velike žrtve.

Najnoviji talas terorizma globalan je po svom obimu, a povezan je i sa nasilnim religijskim ekstremizmom. Nastaje zbog niza složenih uzroka koji uključuju: pritiske modernizacije, kulturne, društvene i političke krize, kao i otuđenje mladih ljudi koji žive u stranim društvima. Ova pojava je takođe i deo našeg sopstvenog društva.

Evropa je istovremeno meta i baza za takav terorizam: evropske zemlje su mete i već su bile napadnute. Logističke baze za ćelije Al-kaide otkrivene su u Velikoj Britaniji, Italiji, Nemačkoj, Španiji i Belgiji. Neophodna je usklađena evropska akcija.

Proliferacija oružja za masovno uništenje (OMU) potencijalno je najveća pretnja našoj bezbednosti. Režimi uspos-

Poslednju upotrebu OMU izvršila je teroristička sekta Aum u tokijskoj podzemnoj železnici 1995. godine koristeći gas sarin. Dvanaest ljudi je ubijeno a nekoliko hiljada povređeno. Dve godine ranije, Aum je raspršila spore antraksa u jednoj tokijskoj ulici.

tavljeni međunarodnim ugovorima i sporazumi o kontroli izvoza usporili su širenje OMU i sistema za njihovu upotrebu. Mi sada, u svakom slučaju, ulazimo u novi i opasan period u kojem se povećava mogućnost za trku u OMU naoružanju, posebno na Bliskom istoku. Dostignuća u biološkim naukama mogu uvećati moć biološkog oružja u godinama koje dolaze; napadi hemijskim i radioaktivnim materijalima takođe su ozbiljna mogućnost. Širenje ra-

ketne tehnologije dodaje novi element nestabilnosti, i može dovesti Evropu u stanje povećanog rizika.

Scenario koji najviše plaši je onaj u kojem terorističke grupe dolaze do oružja za masovno uništenje. U tom slučaju, mala grupa bila bi sposobna da nanese štetu u meri koja je nekada bila dostižna samo za države i armije.

Regionalni sukobi: Problemi, kao što su oni u Kašmiru, regionu Velikih jezera, i na Korejskom poluostrvu, utiču na evropske interese direktno i indirektno, isto kao i geografski bliži sukobi, pre svega na Bliskom istoku. Nasilni ili pritajeni sukobi, takođe prisutni na našim granicama, ugrožavaju regionalnu stabilnost. Oni uništavaju ljudske živote, kao i društvenu i materijalnu infrastrukturu; ugrožavaju manjine, osnovne slobode i ljudska prava. Sukobi mogu voditi ka ekstremizmu, terorizmu i urušavanju država, a stvaraju mogućnosti za organizovani kriminal. Regionalna nesigurnost može podstaći potražnju za OMU. Ponekad će najpraktičniji način hvatanja u koštac za često neuhvatljivim novim pretnjama, biti rešavanje starijih problema regionalnih sukoba.

Neuspeh država: Loša uprava – korupcija, zloupotreba vlasti, slabe institucije i nedostatak odgovornosti – i građanski sukob razjedaju države iznutra. U nekim slučajevima, to je dovelo do urušavanja državnih institucija. Somalija, Liberija i Avganistan pod Talibanima najpoznatiji su skorašnji primeri. Urušavanje države može biti povezano sa očiglednim pretnjama, kao što su organizovani kriminal ili terorizam. Neuspeh država je uznemirujuća pojava, koja podriva globalno upravljanje i doprinosi regionalnoj nestabilnosti.

Organizovani kriminal: Evropa je prvenstvena meta organizovanog kriminala. Ova unutrašnja pretnja našoj bezbednosti ima jednu važnu spoljnu dimenziju: prekogranična trgovina opijatima, ženama, ilegalnim migrantima i oružjem, predstavlja značajan deo aktivnosti kriminalnih grupa. On može imati veze sa terorizmom.

Takve kriminalne aktivnosti često su povezane sa slabim ili urušavajućim državama. Prihodi od droge doprineli su slabljenju državnih struktura u nekoliko država u kojima se proizvodi droga. Prihodi od trgovine dragim kamenjem, drvenom građom i malim oružjem hrane sukobe u drugim delovima

sveta. Sve ove aktivnosti potkopavaju vladavinu prava i sam društveni poredak. U krajnjim slučajevima, može doći do toga da organizovani kriminal dominira državom. U Evropi, 90% heroina dolazi od maka uzgajanog u Avganistanu – gde trgovina drogom služi za finansiranje privatnih armija. Većina toga se distribuira kroz balkanske kriminalne mreže, koje su takođe odgovorne za oko 200.000 od 700.000 žena žrtava seksualne trgovine širom sveta. Nova dimenzija organizovanog kriminala koja zaslužuje dalju pažnju je porast pomorske piraterije.

Uzimajući sve ove različite elemente zajedno – terorizam koji proizvodi najveće nasilje, dostupnost OMU, organizovani kriminal, slabljenje državnih sistema i privatizacija sile – zaista možemo biti suočeni sa veoma radikalnom pretnjom.

II) STRATEŠKI CILJEVI

Živimo u svetu koji sadrži blistavije izgleda za budućnost, ali i veće pretnje nego do sada. Budućnost će delimično zavisiti od naših postupaka. Moramo i da mislimo globalno, i da delujemo lokalno. Da bi zaštitila svoju bezbednost i promovisala svoje vrednosti, EU ima tri strateška cilja:

Bavljenje pretnjama

EU je bila aktivna u suočavanju sa ključnim pretnjama.

- ▶ Nakon 11. septembra, odgovorila je merama koje su uključile usvajanje evropskog naloga za hapšenje, postupke za sprečavanje finansiranja terorizma, i sporazum o međusobnoj pravnoj pomoći sa SAD. EU nastavlja da razvija saradnju u ovoj oblasti, i da poboljšava svoju zaštitu.
- ▶ Već mnogo godina unazad, EU vodi politiku protiv proliferacije. Unija je upravo usaglasila dalji program delovanja, koji predviđa korake ka jačanju Međunarodne agencije za atomsku energiju, mere pooštavanja kontrole izvoza i postupanja sa ilegalnim pošiljkama i nedozvoljenim nabavkama. EU je usmerena ka dostizanju nivoa opšteg pridržavanja režima zasnovanih na multilateralim ugovorima, kao i ka jačanju ugovora i njihovih odredaba za verifikaciju.
- ▶ EU i njene države članice uključile su se da bi potpomogle rešavanje regionalnih sukoba i oporavak neuspelih država na Balkanu, u Avganistanu i Demokratskoj republici Kongo. Ponovno uspostavljanje dobre vladavine na Balkanu, razvoj

demokratije i podrška lokalnim vlastima u suprotstavljanju organizovanom kriminalu, jedan je od najdelotvornijih načina borbe protiv organizovanog kriminala u EU.

U eri globalizacije, udaljene pretnje mogu biti podjednako zabrinjavajuće kao i one na dohvat ruke... prva linija odbrane često će biti u inostranstvu... Nove pretnje su dinamične...

Nikad nije prerano da se počne sa sprečavanjem sukoba i pretnji.

U eri globalizacije, udaljene pretnje mogu biti podjednako zabrinjavajuće kao i one na dohvat ruke. Nuklearne aktivnosti u severnoj Koreji, nuklearni rizici u Južnoj Aziji, i proliferacija na Bliskom istoku, razlozi su za brigu u Evropi.

Teroristi i kriminalci sada su u mogućnosti da deluju širom sveta; njihove aktivnosti u centralnoj i jugoistočnoj Aziji mogu biti pretnja evropskim državama ili njihovim građanima. U međuvremenu, globalna komunikacija jača svest u Evropi o regionalnim sukobima ili humanitarnim tragedijama u bilo kom delu sveta.

Naš tradicionalni koncept samoodbrane – do Hladnog rata i njegovog kraja – zasnivao se na opasnosti od invazije. S novim pretnjama, prva linija odbrane često će biti u inostranstvu. Nove pretnje su dinamične. Rizici proliferacije stalno rastu; prepustene same sebi, terorističke mreže postaće još opasnije. Ako se zanemaruju, urušavanje država i organizovani kriminal će se širiti – kao što možemo videti u Zapadnoj Africi. To ukazuje na potrebu da budemo spremni na delovanje pre nego što neka kriza izbije. Nikad nije prerano da se počne sa sprečavanjem sukoba i pretnji.

Nasuprot, očiglednoj masivnoj pretnji iz doba Hladnog rata, nijedna od novih pretnji nije čisto vojna, niti se i jednoj može suprotstaviti čisto vojnim sredstvima. Svaka od njih zahteva kombinaciju sredstava. Proliferacija može biti suzbijena kontro-

lom izvoza i dodatno ciljana pomoću političkih, ekonomskih i drugih pritisaka, dok se takođe utiče i na političke uzroke koji stoje u osnovi ovog problema. Obračunavanje sa terorizmom može zahtevati kombinaciju obaveštajnih, policijskih, sudskih, vojnih i drugih sredstava. U neuspelim državama, mogu biti potrebna vojna sredstva da bi se uspostavio poredak, a humanitarna sredstva da bi se odgovorilo na neposrednu krizu. Regionalni sukobi zahtevaju politička rešenja, ali vojna sredstva i delotvorno policijske metode mogu biti potrebni u post-konfliktnoj fazi. Ekonomska sredstva služe obnovi, a civilno upravljanje krizama pomaže ponovnom uspostavljanju civilne vlasti. EU je posebno dobro opremljena da odgovori na te složene situacije.

Izgradnja bezbednosti u našem susedstvu

Proširenje ne bi trebalo da stvori nove linije podele u Evropi. Rešenje Arapsko-Izraelskog sukoba strateški je prioritet za Evropu.

Čak i u eri globalizacije, geografija je još uvek važna. U evropskom je interesu da države na našim granicama budu dobro uređene. Susedi koji učestvuju u nasilnim oružanim sukobima, slabe države gde cveta organizovani kriminal, disfunkcionalna društva ili demo-

grafaska eksplozija na našim granicama, sve to Evropi stvara probleme.

Integracija pridruženih država povećava našu bezbednost, ali takođe približava i EU problematičnim oblastima. Naš zadatak je da promoviramo prsten dobro uređenih država, na istoku od EU i na obalama Mediterana, sa kojima možemo da sarađujemo i održavamo bliske odnose.

Važnost ovog cilja najbolje se oslikava na primeru Balkana. Zahvaljujući našim zajedničkim naporima sa SAD, Rusijom, NATO-m, i drugim međunarodnim partnerima, stabilnost regiona

nije više ugrožena izbijanjem većeg sukoba. Uverljivost naše spoljne politike zavisi od postojanosti naših dostignuća u tom regionu. Evropska perspektiva istovremeno nudi strateški cilj i podsticaj reformama.

Nije u našem interesu da proširenje stvori nove linije podele u Evropi. Moramo da proširimo dobiti od ekonomske i političke saradnje i na naše susede na istoku, dok se suočavaju sa političkim problemima. Moramo sada pokazati jači i aktivniji interes za probleme Južnog Kavkaza, koji će u dogledno vreme takođe biti susedni region.

Rešenje Arapsko-Izraelskog sukoba strateški je prioritet za Evropu. Bez toga, biće malo šanse za rešavanje drugih problema na Bliskom Istoku. Evropska unija mora ostati uključena i spremna da stavi na raspolaganje sredstva sve dok se problem ne reši. Rešenje koje Evropa već duže vreme podržava – stvaranje dve države – sada je opšte prihvaćeno. Njegova primena će zahtevati zajednički napor Evropske unije, Sjedinjenih država, Ujedinjenih nacija i Rusije, kao i zemalja regiona, ali iznad svega, samih Izraelaca i Palestinaca.

Oblast Mediterana, uopšteno govoreći, nastavlja da preživljava ozbiljne probleme ekonomskog zaostajanja, socijalnih nemira i nerešenih sukoba. Interesi Evropske unije zahtevaju stalnu posvećenost mediteranskim partnerima, kroz delotvorniju ekonomsku, bezbednosnu i kulturnu saradnju u okviru Barselonskog procesa. Trebalo bi takođe razmotriti i mogućnost jednog šireg prilaza arapskom svetu.

Međunarodni poredak zasnovan na delotvornom multilateralizmu

U svetu globalnih pretnji, globalnih tržišta i globalnih medija, naša bezbednost i napredak sve više zavise od postojanja jednog delotvornog multilateralnog sistema. Naš cilj je razvoj snažnijeg međunarodnog društva, sa međunarodnim insti-

tucijama koje dobro funkcionišu, i međunarodnog poretka zasnovanog na pravilima.

Naša bezbednost i napredak sve više zavise od postojanja jednog delotvornog multilateralnog sistema. Opredeljeni smo za poštovanje i razvoj međunarodnog prava. Temeljni okvir za međunarodne odnose je Povelja Ujedinjenih nacija.

Opredeljeni smo za poštovanje i razvoj međunarodnog prava. Temeljni okvir za međunarodne odnose je Povelja Ujedinjenih nacija. Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija ima prvenstvenu odgovornost za održavanje međunarodnog mira i bezbednosti. Jačanje Ujedinjenih nacija, uz obezbeđenje podrške da bi mogle ispuniti svoje obaveze i uspešno delovati, evropski je prioritet.

Mi želimo da međunarodne organizacije, režimi i ugovori budu delotvorni u suprotstavljanju pretnjama međunarodnom miru i bezbednosti, i stoga moramo biti spremni da delujemo kada se njihova pravila krše.

Ključne institucije međunarodnog sistema, kao što su Svetska trgovinska organizacija (STO) i međunarodne finansijske institucije, uvećale su svoje članstvo. Kina se priključila STO-u, a Rusija pregovara o ulasku. Naš cilj bi trebalo da bude proširenje članstva tih tela, uz istovremeno održavanje njihovih visokih standarda.

Jedan od suštinskih elemenata međunarodnog sistema je transatlantski odnos. On nije samo u našem bilateralnom interesu, već ojačava i međunarodnu zajednicu u celini. NATO je važan izraz tog odnosa.

Regionalne organizacije takođe jačaju globalno upravljanje. Za Evropsku uniju, snaga i delotvornost OEBS-a i Saveta Evrope imaju poseban značaj. Druge regionalne organizacije kao

što su ASEAN, MERCOSUR i Afrička unija, značajno doprinose jednom uređenijem svetu.

Uslov je, na pravilima zasnovanog međunarodnog poretka, da se pravo razvija kao odgovor na događaje kao što su proliferacija, terorizam i globalno zagrevanje. Mi imamo interes za dalji razvoj postojećih institucija, kao što su Svetska trgovinska organizacija i za podršku novim institucijama, kao što je Međunarodni krivični sud. Naše sopstveno iskustvo u Evropi pokazuje da se bezbednost može povećati kroz izgradnju poverenja i uspostavljanje režima kontrole naoružanja. Takvi instrumenti mogu, takođe, značajno doprineti bezbednosti i stabilnosti u našem susedstvu, ali i u ostatku sveta.

Kvalitet međunarodnog društva zavisi od kvaliteta vlada na kojima se to društvo zasniva. Najbolja zaštita za našu bezbednost je svet sazdan od dobro uređenih demokratskih država. Najbolji načini za jačanje međunarodnog poretka su širenje dobrog upravljanja, podrška društvenim i političkim reformama, borba protiv korupcije i zloupotrebe moći, uspostavljanje vladavine prava, i zaštita ljudskih prava.

Trgovinska i razvojna politika mogu biti moćna sredstva za podršku reformama. Kao najveći svetski donator zvanične pomoći, i najveća svetska trgovinska celina, Evropska unija i njene države članice nalaze se u odličnom položaju da ostvare te ciljeve.

Doprinos boljem upravljanju kroz programe pomoći, uslovljavanje i ciljane trgovinske mere, ostaje važna stavka u našoj politici koju bi ubuduće trebalo da osnažimo. Svet za koji se smatra da pruža pravdu i mogućnosti za sve, biće bezbedniji za Evropsku uniju i njene građane.

Izvestan broj država stavio je sebe van granica međunarodnog društva. Neke su tražile izolaciju, druge uporno narušavaju

međunarodne norme. Poželjno je da se takve države priključe međunarodnoj zajednici, a EU bi trebalo da bude spremna da im u tome obezbedi pomoć. Oni koji nemaju nameru da to urade, trebalo bi da shvate da moraju platiti cenu za to, uključujući i svoj odnos sa Evropskom unijom.

III) POLITIČKE IMPLIKACIJE ZA EVROPU

Evropska unija je napravila napredak ka koherentnoj spoljnoj politici i delotvornom upravljanju krizama. Imamo sredstva na raspolaganju koja mogu biti uspešno upotrebljena, kao što smo pokazali na Balkanu i izvan njega. Ali, ako bismo želeli da damo doprinos koji odgovara našim mogućnostima, morali bismo biti još aktivniji, koherentniji i sposobniji. Osim toga, moramo i da saradujemo sa drugima.

Potrebno je da razvijemo stratešku kulturu koja podržava ranu, brzu i, kada je neophodno, snažnu intervenciju.

Biti aktivniji u ostvarivanju naših strateških ciljeva. Ovo se odnosi na širokspektarsredstavaza upravljanje krizama i na prevenciju sukoba koja nam stoje na raspolaganju, uključujući političke, diplomatske, vojne i civilne, trgovinske i razvojne

aktivnosti. Za suočavanje sa novim dinamičnim pretnjama, neophodna je aktivna politika. Potrebno je da razvijemo stratešku kulturu koja podržava ranu, brzu i, kada je neophodno, snažnu intervenciju.

Kao unija 25 članica, trošeći više od 160 milijardi Eura na odbranu, trebalo bi da budemo sposobni da izvodimo nekoliko operacija istovremeno. Mogli bismo dodati posebnu vrednost razvijanjem operacija koje bi uključivale i vojne i civilne sposobnosti.

EU bi trebalo da podrži Ujedinjene nacije u njihovom odgovaranju na pretnje međunarodnom miru i bezbednosti. EU je opredeljena ka jačanju saradnje sa UN u cilju pomoći državama koje izlaze iz sukoba, kao i povećanju podrške UN u slučajevima kratkotrajnih upravljanja krizama.

Potrebno je da budemo sposobni da delujemo pre nego što se pogorša situacija u državama u našem okruženju, kada se uoče znaci proliferacije, i pre nego nastanu humanitarne krize. Preventivno angažovanje može otkloniti ozbiljnije probleme u budućnosti. Evropska unija koja preuzima veću odgovornost i koja je aktivnija, imaće veću političku težinu.

Biti sposobniji. Sposobnija Evropa je na dohvata ruke, iako će biti potrebno izvesno vreme da ostvarimo svoj puni potencijal. Aktivnosti koje se trenutno preduzimaju – posebno osnivanje odbrambene agencije – vode nas u pravom smeru.

Da bi se naše vojske preobrazile u fleksibilnije, pokretljivije snage, i da bi ih osposobili da odgovore na nove pretnje, neophodno je izdvajati više sredstava za odbranu i delotvornije ih upotrebljavati.

Sistematična upotreba grupisanih i zajedničkih sredstava umanjila bi dupliranja, indirektno troškove i, na srednji rok, povećala sposobnosti.

Tokom skoro svake značajnije intervencije, delotvornost na vojnom planu pratio je haos na civilnom. Potreban nam je veći kapacitet da bismo u potpunosti primenili sva neophodna civilna sredstva za krizne i post-krizne situacije.

Snažnija diplomatska sposobnost: potreban nam je sistem koji kombinuje kapacitete država članica, sa onima EU institucija. Bavljenje udaljenim, i za nas stranim problemima, zahteva bolje razumevanje i komunikaciju.

Zajedničke procene pretnji najbolja su osnova za zajedničko delovanje. Ovo zahteva bolju razmenu obaveštajnih podataka između država članica, ali i sa partnerima.

Sa uvećavanjem sposobnosti u različitim oblastima, trebalo bi da mislimo na širi spektar misija. To može obuhvatiti zajedničke

operacije razoružanja, podršku trećim zemljama u borbi protiv terorizma i reformi sektora bezbednosti. Poslednja pomenuta misija činila bi deo šireg procesa izgradnje institucija.

EU-NATO trajni sporazumi, posebno Berlin Plus, povećavaju operativnu sposobnost EU, i obezbeđuju okvir za strateško partnerstvo između dve organizacije u upravljanju krizama. Ovo odražava našu zajedničku rešenost da se suočimo sa izazovima novog veka.

Biti koherentniji. Smisao Zajedničke spoljne i bezbednosne politike, i Evropske bezbednosne i odbrambene politike, je da smo jači kada delujemo zajedno. Tokom prethodnih godina stvorili smo izvestan broj različitih instrumenata od kojih svaki ima svoju strukturu i utemeljenost.

Sadašnji izazov leži u tome da se okupe različita sredstva i sposobnosti: evropski programi pomoći i Evropski fond za razvoj, vojne i civilne sposobnosti država članica, i druga sredstva. Sve ovo može uticati na našu bezbednost, kao i na bezbednost trećih država. Bezbednost je prvi uslov razvoja.

Diplomatski naponi, politika razvoja, trgovine i zaštite čovekove okoline, trebalo bi da slede isti put. U kriznoj situaciji, nema alternative jedinstvu komandovanja.

Bolja usklađenost između spoljnog delovanja i politike pravde i unutrašnjih poslova, ključna je u borbi protiv terorizma i organizovanog kriminala.

Potrebna je ne samo veća koherentnost među instrumentima EU, nego i objedinjavanje spoljne aktivnosti pojedinačnih država članica.

Takođe, koherentna politika je potrebna i na regionalnom nivou, posebno u ophođenju sa sukobima. Problemi se retko mogu rešiti na nivou pojedinačne države, ili uz izostanak re-

gionalne podrške, kao što na različite načine pokazuju primeri na Balkanu i u Zapadnoj Africi.

Delujući zajedno, Evropska unija i Sjedinjene države mogu stvoriti jednu izuzetnu snagu u službi dobra u svetu.

Saradnja sa partnerima. Malo je problema, ako ih uopšte i ima, koje možemo da rešavamo sami. Gore opisane pretnje su zajedničke pretnje, koje delimo sa svim našim najbližim partnerima. Međunarodna saradnja je neophodna. Mi mora-

mo ostvarivati naše ciljeve kroz multilateralnu saradnju u međunarodnim organizacijama, i kroz partnerstvo sa ključnim akterima.

Transatlantski odnos je nezamenljiv. Delujući zajedno, Evropska unija i Sjedinjene države mogu stvoriti jednu izuzetnu snagu u službi dobra u svetu. Naš cilj bi trebalo da bude delotvorno i uravnoteženo partnerstvo sa SAD. To je dodatni razlog za EU da dalje razvija svoje sposobnosti i uvećava svoju koherentnost.

Trebalo bi da nastavimo da radimo na prisnijim odnosima sa Rusijom, značajnim činiocem naše bezbednosti i napretka. Poštovanje zajedničkih vrednosti osnažiće napredak ka strateškom partnerstvu.

Naša istorija, geografija, i kulturne spone, povezuju nas sa svakim delom sveta: našim susedima na Bliskom istoku, našim partnerima u Africi, Latinskoj Americi i Aziji. Ti odnosi predstavljaju vrednost koja se može dalje nadograđivati. Posebno, trebalo bi da nastojimo da razvijamo strateška partnerstva sa Japanom, Kinom, Kanadom i Indijom, kao i sa svima onima koji dele naše ciljeve i vrednosti, i spremni su da ih podrže.

ZAKLJUČAK

Ovo je svet novih opasnosti, ali takođe i novih mogućnosti. Evropska unija ima potencijal da može značajno doprineti suprotstavljanju pretnjama, ali i pomoći u ostvarivanju mogućnosti. Aktivna i sposobna Evropska unija imala bi odgovarajući uticaj na globalnom nivou. Na taj način, doprinela bi jednom delotvornom multilateralnom sistemu, koji bi vodio ka pravednijem, sigurnijem i ujedinjenijem svetu.

CIP - Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

327.56 (4)

327 (4)

СОЛАНА, Хавијер

Bezbedna Evropa u boljem svetu : evropska strategija bezbednosti : dokument koji je predložio Havijer Solana, a usvojili šefovi država i vlada, na Evropskom savetu u Briselu, 12. decembra 2003. godine. / [priredio Pavle Janković ; s engleskog preveo Srdan Gligoriјеvić]. – Beograd : Centar za međunarodne i bezbednosne poslove, 2006 (Beograd : Colorgrafix). – 25 str. ; 20 cm,

Prevod dela: A Secure Europe in a Better World. – Tiraž 500.

ISBN 86-86383-00-9

a) Безбедност (политика) - Европа

b) Међународни односи – Европа

COBISS.SR-ID 130550284

ISAC Fond, svojim aktivnostima, doprinosi razvoju bezbednosne kulture u Srbiji i regionu.

Značajan deo svoga rada ISAC Fond posvećuje izdavaštvu, objavljujući originalne radove, prevode najvažnijih dokumenata i temeljnih dela iz oblasti međunarodnih odnosa, evropskih integracija i bezbednosti.

Izdavanjem prevoda Evropske strategije bezbednosti, polaznog dokumenta evropske bezbednosne arhitekture, ISAC doprinosi boljem razumevanju Evropske bezbednosne i odbrambene politike.

www.isac-fund.org

* CENTAR ZA MEĐUNARODNE I BEZBEDOSNE POSLOVE
* INTERNATIONAL AND SECURITY AFFAIRS CENTRE

U službi preobražaja Srbije

ISAC doprinosi i služi preobražaju Srbije na putu ka članstvu u EU i Evroatlantskim institucijama, suočavajući se sa izazovima koji stoje pred našom zemljom i regionom, utičući na politiku i donošenje odluka kroz istraživanja, predloge delovanja, političke analize i procene, kao i specijalističko obrazovanje, sa konačnim ciljem dostizanja naprednije budućnosti za sadašnje i dolazeće generacije.

Serving the transformation of Serbia

ISAC promotes and serves the transformation of Serbia towards EU and Euro-Atlantic membership by addressing the challenges facing the country and the region, influencing policy and decision-making through research, policy proposals, political analysis and forecasts, and specialist education, with the ultimate aim of attaining a more prosperous future for the present and coming generations.

www.isac-fund.org

ISBN-86-86383-00-9